

**Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Vlada Federacije Bosne i Hercegovine**

**Program o prestrukturiranju
elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH**

Juli 2019. godine

Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH

Uvod

Bosna i Hercegovina je potpisnik Ugovora o uspostavi Energetske zajednice (*The Energy Community Treaty*) koji je na snazi od 1. jula 2006. godine. Time je preuzeta obaveza preuzimanja i implementacije pravne stečevine Europske unije koja se, između ostalog, odnosi na tržište električne energije. Ovim ugovorom strane su se obavezale da između sebe uspostave zajedničko tržište električne energije koje će funkcionirati po standardima tržišta energije u Europskoj uniji sa kojim će se u konačnici integrirati. Na taj način biće kreirano najveće interno tržište za električnu energiju na svijetu.

Osnovni cilj energetske zajednice, sa aspekta tržišta električne energije, je kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji obezbjeđuje pouzdano snabdijevanje električnom energijom i može privući investicije u sektore.

U 2011. godini pravna stečevina EU za članice energetske zajednice je proširena dijelom EU propisa koji sačinjavaju tzv. „Treći energetska paket“, koji su postali pravno obavezujući i za ugovorne strane Energetske zajednice, uz rok za transpoziciju u domaće zakonodavstvo i implementaciju u praksi do 1. januara 2015. godine.

Sa aspekta obaveza elektroprivrednih preduzeća u BiH i uspostave tržišta električne energije, najvažnija je Direktiva 2009/72/EC o zajedničkim pravilima unutrašnjeg tržišta električne energije od 13. jula 2009. godine. Ova Direktiva utvrđuje zajednička pravila za proizvodnju, prenos, distribuciju i snabdijevanje električnom energijom, koja uključuju odredbe za zaštitu potrošača, sa ciljem da se poboljšaju i integrišu konkurentna tržišta za električnu energiju. Ona utvrđuje pravila koja se odnose na organizaciju i funkcionisanje elektroenergetskog sektora, pitanje razdvajanja mrežnih djelatnosti, otvoren pristup tržištu, uslove i postupke koji se primjenjuju pri raspisivanju tendera i izdavanju energetske dozvola, te na rad prenosnog i distributivnog sistema. Njom se takođe utvrđuju obaveze u pogledu univerzalnih usluga i prava potrošača električne energije, kao i pojašnjavaju obaveze u vezi konkurencije, kao i uloga regulatornih tijela.

Zakon o električnoj energiji u FBiH („Službene novine Federacije BiH” br: 66/13 i 94/15) stupio je na snagu 05.09.2013. godine. Zakon donosi značajan obim izmjena i novih rješenja u odnosu na prethodni zakon. Pri tome je najvažniji uticajni faktor bila obaveza usklađivanja zakonodavnog okvira u BiH sa pravnom stečevinom EU, a na osnovu Ugovora o energetske zajednici, kao i Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Zakonom o električnoj energiji utvrđeno je da će prestrukturiranje postojećih elektroprivrednih preduzeća biti izvršeno u skladu s Programom o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH, na osnovu važećih propisa i uz saglasnost Parlamenta Federacije BiH.

Sažetak

Ovaj Program povezan je sa drugim aktivnostima koje se dešavaju u elektroenergetskom sektoru što uključuje:

- Funkcionisanje Regulatorne komisije za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine u zakonima predviđenom obimu, posebno u pogledu neovisnosti i stvaranja pretpostavki za funkcionisanje tržišta električne energije i odvajanja reguliranih i tržišnih djelatnosti,
- Modernizacija i prestrukturiranje rudnika uglja.

Ključne promjene i obaveze koje proizilaze na osnovu odredbi Zakona o električnoj energiji u Federaciji BiH koje će biti obuhvaćene ovim programom su:

- Funkcionalno razdvajanje svih djelatnosti što podrazumjeva:
 - Računovodstveno razdvajanje svih djelatnosti što znači odvojeno vođenje poslovnih knjiga i sačinjavanje i objavljivanje odvojenih finansijskih izvještaja po djelatnostima i
 - Razdvajanje poslovnog upravljanja što znači odvojeno upravljanje (razdvojeno i nezavisno ostvarivanje međusobnih komercijalnih interesa), razdvajanje upravljačke strukture (lica u upravljačkoj strukturi jedne djelatnosti ne mogu biti u upravljačkoj strukturi vertikalno integrisanog društva) i izbjegavanje konflikta interesa (lica zaposlena u jednoj djelatnosti ne mogu obavljati poslove u drugoj djelatnosti).
- Pravno razdvajanje i nezavisnost za djelatnost distribucije (pravni oblik, organizacije i donošenja odluka).
- Računovodstveno razdvajanje djelatnosti snabdijevanja na regulisano i tržišno snabdijevanje.

Ovi zahtjevi znače da je osim računovodstvenog razdvajanja, potrebno i razdvajanje poslovnog upravljanja za sve djelatnosti (proizvodnja, distribucija, snabdijevanje, trgovina i ostale djelatnosti).

Dodatno, u slučaju djelatnosti distribucije, promjene moraju biti još veće, odnosno, potrebna je još veća nezavisnost koja uključuje i pravni oblik, to znači da će postojeća elektroprivredna preduzeća formirati zavisna društva koja će obavljati djelatnost distribucije i imati status operatora distributivnog sistema.

Prestrukturiranje elektroprivrednih preduzeća je planirano u više faza pri čemu prva faza odgovara realizaciji osnovnih zahtjeva utvrđenih Zakonom o električnoj energiji u Federaciji BiH (računovodstveno i upravljačko razdvajanje djelatnosti i formiranje preduzeća za Distribuciju-ODS). Vremenski okvir za ovu fazu je 15 mjeseci od dana dobijanja saglasnosti Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH.

Druga faza podrazumjeva potpunu implementaciju i zaživljavanje u praksi računovodstvenog i upravljačkog razdvajanja uz primjenu transfernih cijena između djelatnosti unutar elektroprivrednih preduzeća. Tokom ove faze bi se nastavio proces modernizacije i poboljšanja poslovanja rudnika uglja pojedinačno, smanjenje broja zaposlenih i realizaciju ulaganja.

Istovremeno, elektroprivredna preduzeća bi uradila dodatne analize i, na osnovu njih, donijele odluke u vezi formiranja preduzeća za elektroprivredne djelatnosti, i u pogledu prestrukturiranja djelatnosti rudarstva, vodeći računa o

odabranom statusu djelatnosti proizvodnje i budućim potrebama zamjenskih kapaciteta u termoelektranama.

Ovisno od analiza i navedenih odluka u ovoj fazi, a uz prethodnu saglasnost Vlade FBiH, pristupilo bi se implementaciji odluka što predstavlja treću fazu Programa.

Faza 1 – Računovodstveno i upravljačko razdvajanje djelatnosti

Faza 1 je prvi korak ka novom uređenju sektora i reorganizaciji elektroprivrednih preduzeća. Tokom ovog perioda koji će trajati 15 mjeseci od dana dobijanja saglasnosti Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH, elektroprivredna preduzeća će, u skladu sa Zakonom o električnoj energiji u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 66/13 i 94/15) i Direktivom 2009/72/EC o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije, izvršiti funkcionalno razdvajanje koje uključuje:

- Razdvajanje računa u internom računovodstvu vertikalno integrisanog društva na način da:
 - odvojeno vodi poslovne knjige i računovodstvo za elektroprivredne djelatnosti proizvodnje, distribucije, snabdijevanja i trgovine električnom energijom,
 - odvojeno vodi poslovne knjige i računovodstvo za druge neelektroprivredne djelatnosti koje obavlja,
 - sačini i objavi odvojene finansijske izvještaje (bilans stanja, bilans uspjeha, izvještaj o novčanim tokovima) i druge izvještaje za svaku elektroprivrednu djelatnost i neelektroprivrednu djelatnost odvojeno, a u skladu sa propisima kojim se uređuje računovodstvo i revizija i
 - obezbjedi nezavisnu reviziju finansijskih izvještaja
- Razdvajanje poslovnog upravljanja s ciljem:
 - obezbjeđenja odvojenog poslovnog upravljanja različitim elektroprivrednim djelatnostima kojim se obezbjeđuje razdvojeno i nezavisno ostvarivanje međusobnih komercijalnih interesa,
 - obezbjeđenja uslova da lica koja su u upravljačkoj strukturi u jednoj elektroprivrednoj djelatnosti ne mogu biti članovi u upravljačkoj strukturi vertikalno integrisanog društva,
 - obezbjeđenja uslova da lica zaposlena u jednoj elektroprivrednoj djelatnosti ne mogu obavljati poslove u drugoj elektroprivrednoj djelatnosti.

Tokom Faze 1 elektroprivredna preduzeća će računovodstveno razdvojiti sredstva i obaveze različitih djelatnosti – proizvodnje, distribucije, snabdijevanja, trgovine i sporednih djelatnosti, usvojiti nove organizacije i alocirati zaposlene i izmjeniti statute i druge interne akte.

U cilju potpunog računovodstvenog razdvajanja biće uspostavljen model transfernih cijena između djelatnosti unutar elektroprivrednih preduzeća.

U drugom dijelu ove faze elektroprivredna preduzeća će pripremiti neophodne dokumente i odluke za formiranje i registraciju preduzeća za djelatnost distribucije električne energije koja će biti u vlasništvu elektroprivrednih preduzeća i koja će obavljati funkciju Operatora distributivnog sistema i biti nadležni za pogon, upravljanje, održavanje, izgradnju i razvoj distributivnog sistema a koja obavezno posjeduju dozvolu-licencu za obavljanje djelatnosti distribucije.

Elektroprivredna preduzeća su dužna pravovremeno dostaviti Regulatornoj komisiji za energiju u Federaciji BiH (FERK-u) zahtjeve za prenos licenci za djelatnost distribucije. Početak rada novoformiranih distributivnih preduzeća je 15 mjeseci od dana dobijanja saglasnosti Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH.

Elektroprivredna preduzeća su dužna da, u skladu sa Zakonom o električnoj energiji u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 66/13, 94/15) i Direktivom 2009/72/EC o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržišta električne energije, osiguraju nezavisnost Operatora distributivnog sistema na način da:

- Operator distributivnog sistema koji je u njihovom sastavu, funkcioniše nezavisno u pogledu svog pravnog oblika, organizacije i donošenja odluka, od drugih djelatnosti koje se ne odnose na djelatnost distribucije.
- Nezavisnost Operatora distributivnog sistema, ne uključuje obavezu da se vlasništvo nad sredstvima distributivnog sistema odvoji od vertikalno integriranog poduzeća.
- Nezavisnost Operatora distributivnog sistema se osiguravaju na način da:
 - članovi uprave Operatora distributivnog sistema ne smiju učestvovati direktno i indirektno u upravljanju u drugim elektroprivrednim djelatnostima elektroprivrednog vertikalno integrisanog društva,
 - primjenom odgovarajućih mjera obezbjediti nezavisnost, profesionalnost i odgovornost u radu članova uprave,
 - Operator distributivnog sistema ima pravo nezavisnog odlučivanja o sredstvima potrebnim za pogon, održavanje i razvoj distributivnog sistema.
- Nezavisnost Operatora distributivnog sistema ne odnosi se na pravo elektroprivrednog vertikalno integrisanog društva da Operatoru distributivnog sistema odobrava godišnji finansijski plan i postavlja ili određuje granice zaduženosti. Odobreni finansijski plan treba da omogući normalno funkcioniranje distribucijskog sistema.
- Vertikalno integrisano društvo nema pravo da Operatoru distributivnog sistema daje uputstva u vezi tekućeg poslovanja i odlučuje o investicijama u distributivni sistem koje ne premašuju uslove iz odobrenog finansijskog plana.

Paralelno, JP Elektroprivreda BiH će ažurirati i donijeti pojedinačne planove modernizacije i prestrukturiranja za svaki rudnik i nadzirati realizaciju tih planova.

Vlada Federacije BiH, Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije i FERK će donijeti podzakonske akte utvrđene zakonom. Nadležna ministarstva će izvršiti analize i pripremiti prijedloge ili inicijative za izmjene ključnih zakona, kao što su Zakon o javnim preduzećima i Zakon o javnim nabavkama, koje su neophodne za implementaciju zahtjeva za računovodstveno i upravljačko razdvajanje i neovisnost djelatnosti, funkcionisanje nabavki između povezanih društava i funkcionisanje tržišnih djelatnosti u konkurentskom okruženju. Ove aktivnosti će biti realizirane tako da izmjene zakona budu donešene najkasnije do isteka 5 mjeseci od dana dobijanja saglasnosti Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH.

Faza 2 – Komercijalizacija i dodatne analize

Tokom ove faze djelatnosti će funkcionirati potpuno računovodstveno i upravljački razdvojeno. U potpunosti će zaživjeti primjena transfernih cijena između djelatnosti unutar elektroprivrednih preduzeća. Operatori distributivnog sistema će raditi kao zasebna preduzeća, operativno i upravljački neovisna od vladajućeg društva.

Istovremeno svaka djelatnost će djelovati kao da je komercijalno društvo u mjeri u kojoj to bude moguće, raditi na racionalizaciji poslovanja s ciljem pripreme za poslovanja u dereguliranom okruženju što uključuje rast produktivnosti i konkurentnosti, te ispuniti obaveze utvrđene zakonom, podzakonskim aktima i licencama za djelatnosti.

Kako bi se poboljšala efikasnost u svakodnevnom poslovanju i produktivnost bilo koje djelatnosti biće im dati određeni stepen samostalnosti kako bi mogla upravljati operativnim poslovanjem.

Elektroprivredna preduzeća, kao vladajuća društva, i njihovi organi će reducirati operativne odgovornosti za djelatnosti proizvodnje, snabdjevanja i trgovine, ali će nastaviti obavljati korporativne funkcije za potrebe djelatnosti i zavisnih društava, te usmjeriti svoje djelovanje na strateška pitanja, razvoj, kapitalne investicije, nove djelatnosti, donošenje planova i utvrđivanje ciljeva, te nadzor nad poslovanjem djelatnosti i zavisnih društava.

I tokom ove faze biće nastavljen proces modernizacije i poboljšanja poslovanja rudnika uglja.

Istovremeno, elektroprivredna preduzeća će uraditi dodatne analize uvažavajući stečena iskustva i efekte do tada urađenog prestrukturiranja, vodeći računa o statusu deregulacije i zaživljavanja tržišta, pravnom i regulatornom okviru i ulasku konkurencije, te na osnovu toga, donijeti odluke u vezi formiranja zavisnih društava za elektroprivredne djelatnosti proizvodnje i snabdjevanja.

Također, donijeti će odluke u pogledu prestrukturiranja djelatnosti rudarstva, vodeći pri tome računa o organizacionom statusu djelatnosti proizvodnje i budućim potrebama zamjenskih kapaciteta u termoelektranama.

Navedene odluke sa razrađenim planom implementacije će biti odobrene od strane Vlade FBiH, te je predviđeno da se ova faza realizuje u roku 30 mjeseci od dana dobijanja saglasnosti Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na Program o prestrukturiranju elektroenergetskog sektora u Federaciji BiH.

Faza 3 – Korporatizacija

Tokom ove faze biće implementiran plan odobren u prethodnoj fazi. Ovisno od Odluke iz faze 2. mogu biti formirana nova zavisna društva za sve ili pojedine djelatnosti. U ovoj Fazi bi se, na nivou elektroprivrednih preduzeća, u skladu sa ranije donesenim odlukama, donijela potrebna dokumenata za formiranje i rad novih zavisnih društava za proizvodnju, snabdjevanje.

Djelatnost trgovine koja uključuje i upravljanje proizvodnim portfoliom elektroprivreda kao balansno odgovorna strana bi ostala na nivou vladajućeg društva u odgovarajućem organizacijskom obliku. Takođe u ovoj fazi pristupilo bi se registraciji novih zavisnih društava. Na kraju Faze 3 sa radom otpočinja novouspostavljena zavisna društva.

Modernizacija i prestrukturiranje rudnika uglja.

U sastavu koncerna JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo posluju slijedeća zavisna društva (ZD) rudnici uglja u 100% vlasništvu JP Elektroprivrede BiH:

- Rudnici „Kreka“ d.o.o. Tuzla
- Rudnik mrkog uglja „Đurđevik“ d.o.o. Đurđevik
- Rudnik mrkog uglja „Kakanj“ d.o.o. Kakanj
- Rudnik mrkog uglja „Breza“ d.o.o. Breza
- Rudnik mrkog uglja „Zenica“ d.o.o. Zenica
- Rudnik mrkog uglja „Abid Lolić“ d.o.o. Travnik-Bila
- Rudnik uglja „Gračanica“ d.o.o. Gornji Vakuf – Uskoplje i
- Rudnici mrkog uglja „Banovići“ d.d. Banovići (osnovni kapital od 69,50% je u vlasništvu Federacije Bosne i Hercegovine, koja vrši upravljačka prava po osnovu državnog kapitala, a 30,50% čini dionički kapital).

Proces prestrukturiranja rudnika uglja obuhvata tehničko-tehnološko, finansijsko i organizacijsko prestrukturiranje. Cilj prestrukturiranja rudnika je:

- Obezbeđenje stabilne proizvodnje i potrebne količine uglja za rad postojećih i budućih blokova TE, osposobljavanje rudnika za te potrebe uključujući i reviziju rezervi uglja u Federaciji BiH;
- Stvaranje pretpostavki za smanjenje cijena uglja koji se koristi za proizvodnju električne energije, kako bi proizvedena električna energija iz uglja bila konkurentna na domaćem i ino tržištu, te težiti jednom proizvodu, izraženom kroz jedinstvenu cijenu i to cijenu KWh;
- Modernizacija rudnika kojom će se postići veća produktivnost rada, optimalizacija procesa proizvodnje, poslovanje rudnika bez gubitaka, bolji radni i životni uslovi zaposlenih te obezbijediti veći stepen sigurnosti na radu;
- Snižavanje i izmirenje obaveza prema nadležnim institucijama/organima BiH, Federacije BiH, kantona u Federaciji BiH i dobavljačima,
- Kroz uspješno poslovanje i razvoj rudarskog i elektroenergetskog sektora ostvariti dobrobit sveukupne društvene zajednice.

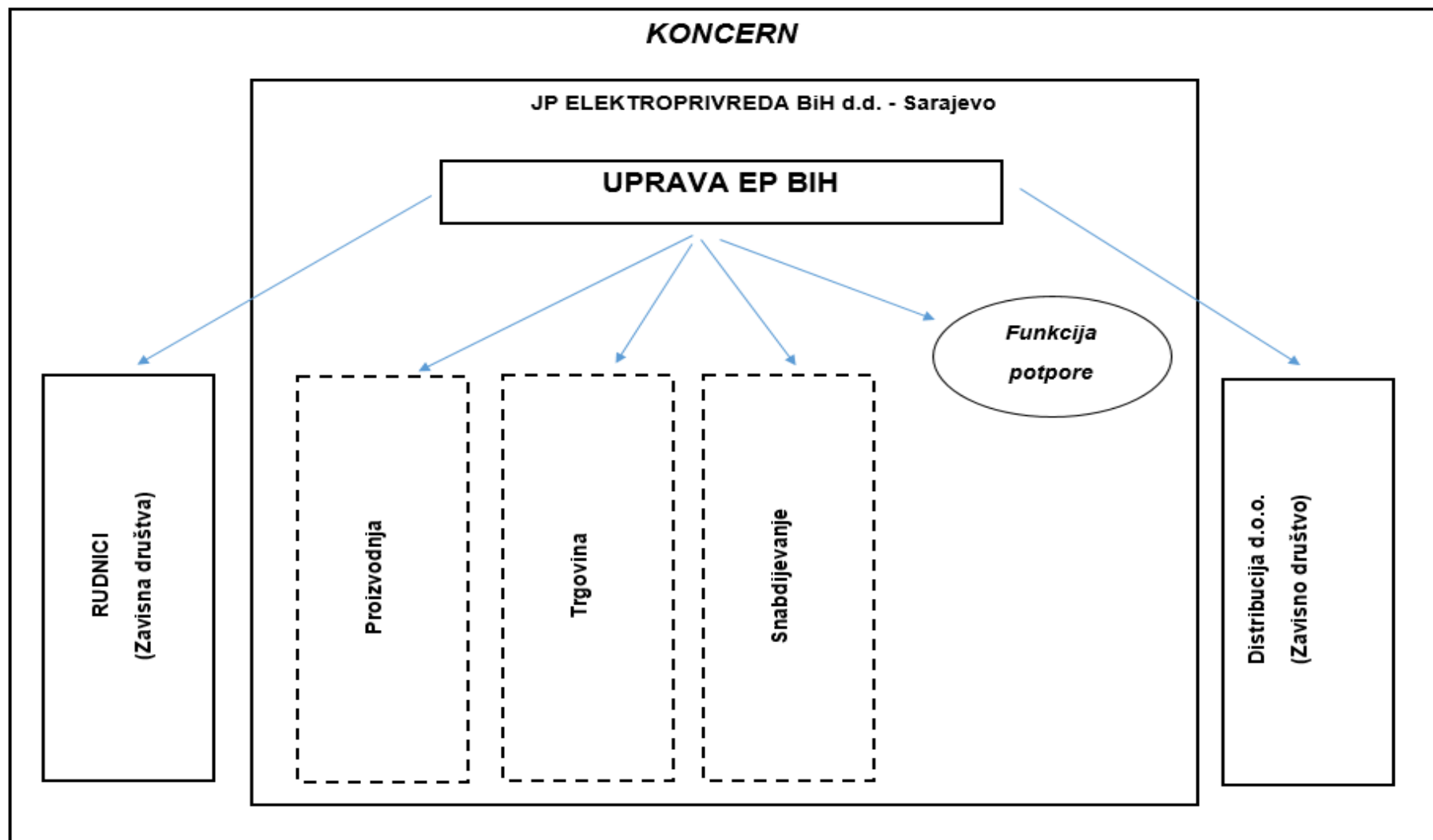
Predviđeno je da se proces prestrukturiranja rudnika realizuje u dvije faze:

- Faza 1: Donošenje pojedinačnih planova za prestrukturiranje rudnika, analiza i modernizacija:
 - Aktivnosti Faze I treba da rezultiraju utvrđivanjem rentabilnih proizvodnih pogona (površinskih i podzemnih objekata), tehničko-tehnološkom modernizacijom istih i novim optimiziranim organizacionim rješenjima, čime bi se stvorili preduvjeti za pozitivno i ekonomski održivo poslovanje rudnika uz konkurentnu proizvodnu cijenu uglja i električne energije iz termo kapaciteta Elektroprivrede BiH. Predviđeno je da se ova faza prestrukturiranja rudnika uglja realizira u do 30.06.2020. godine.
- Faza 2: Prestrukturiranje rudnika pojedinačno te analiza i donošenje odluka u vezi prestrukturiranja djelatnosti rudarstva:
 - Nakon realizacije Faze I uraditi dodatne analize i utvrditi aktivnosti za Fazu II prestrukturiranja rudnika uglja, vodeći računa o organizacionom statusu

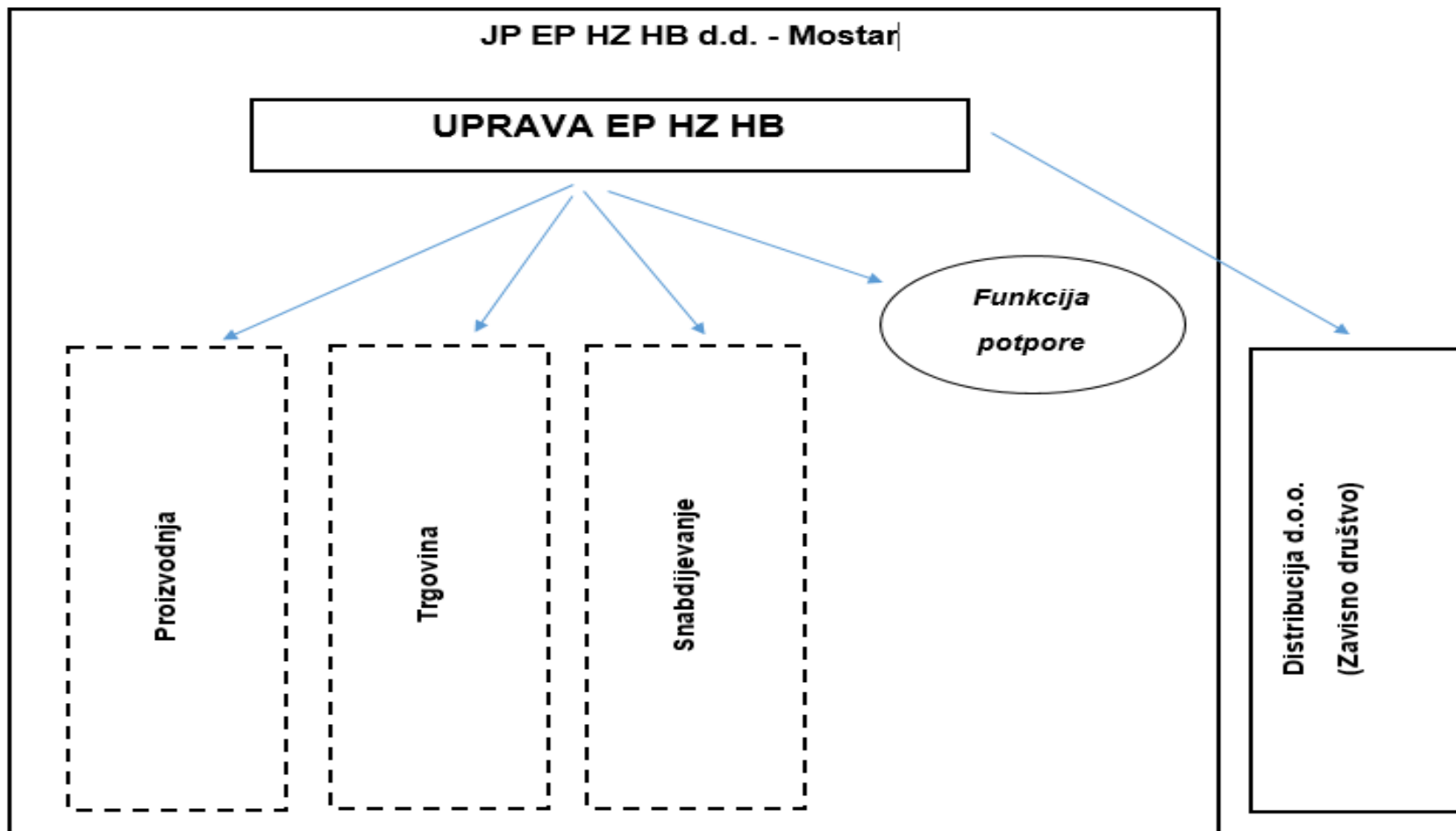
djelatnosti proizvodnje, budućim potrebama zamjenskih kapaciteta u termoelektranama i budućih blokova TE.

Faza I

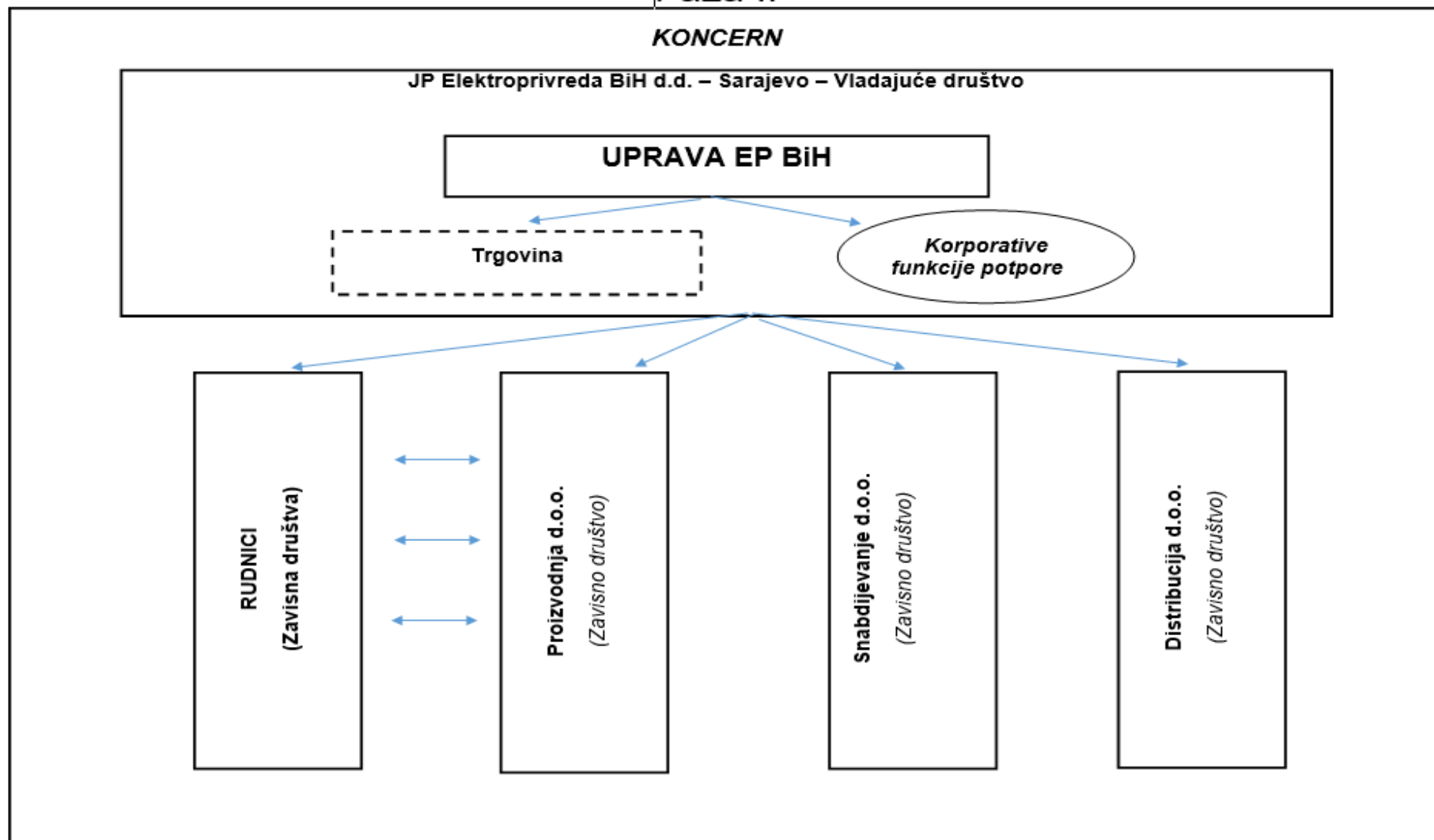
KONCERN

Faza I

Faza II

Faza II

